

METODY WERYFIKACJI NOWYCH PODWYKONAWCÓW (OFERENTÓW) POD KĄTEM SKUTECZNOŚCI UJAWNIEŃ OSZUSTWA (wersja uzupełniona)

Opracowanie:

CDS Kancelaria Brokarska
02-785 Warszawa, ul. Wiolinowa 10 lok. 53

Warszawa, 16 września 2019 r.

Nota prawna:

Niniejszy materiał stanowi własność intelektualną CDS Kancelaria Brokarska i został przekazany jedynie do wewnętrznego wykorzystania. Materiał nie może być udostępniany innym podmiotom oraz powielany i rozpowszechniany bez zgody CDS Kancelaria Brokarska.

I. Fałszywe podawanie się za przewoźnika (podszywanie się)

- 1. Oszuści zazwyczaj działają w sposób zorganizowany. W takiej grupie przestępczej często uczestniczą przestępcy różnych narodowości, dokumenty tożsamości oraz język, którymi się posługują również wskazują na różne kraje.** Analizowane przypadki potwierdzają, że oszuści najczęściej podszywają się pod firmy z Rumunii, Węgier, Bułgarii i Słowacji, choć zdarzają się przypadki podszywania się pod firmy z innych krajów takich jak Ukraina, Litwa, Niemcy i Włochy. Nie oznacza to, że ten przestępczy proceder nie jest uprawiany również w Polsce. Niemniej jednak z powodu łatwiejszego dostępu do danych rejestrowych, a tym samym większych możliwości weryfikacji oferentów i ujawnienia ich faktycznych zamiarów, większość oszustów działających na obszarze Polski to oszuści z krajów południowych. W ich przypadku spedytorzy mają ograniczone możliwości weryfikacji, a bariera językowa często uniemożliwia właściwą ocenę dokumentów i samych oferentów.
- 2. Polisa OCP** nie jest głównym, a już na pewno nie jedynym dokumentem potwierdzającym wiarygodność oferentów i wymagającym weryfikacji. W większości przypadków polisy OCP są autentyczne, gdyż albo zostały zawarte przez firmy, pod które podszywają się oszuści, albo też zawarte (i nawet opłacone) przez samych oszustów. Weryfikacja polisy w niewielkim stopniu pozwala więc na ujawnienie oszusta.
- 3. Dokumenty otrzymane od oszustów** w większości przypadków są autentyczne, gdyż oszuści najczęściej podszywają się pod istniejące firmy. Weryfikacja danych w odpowiednich rejestrach (np. w systemie VIES lub w bazie BOTM) pozwala na weryfikację autentyczności firmy oznaczonej w dokumentach, nie pozwala jednak na ujawnienie oszusta, który posługuje się takimi dokumentami. Oszuści często jednak legitymują się dokumentami już nieistniejących firm, co uzasadnia podejmowanie przez spedytorów działań weryfikujących we wszystkich możliwych źródłach (europejski rejestr VAT, rejestry przedsiębiorców, rejestry wydanych licencji, krajowe ewidencje działalności gospodarczej, itp.). W takich przypadkach weryfikacja dokumentów oferenta może doprowadzić do ujawnienia oszusta.
- 4. Weryfikacja oferenta za pomocą numeru telefonu stacjonarnego uzyskanego z Internetu jest jedną z głównych metod jego weryfikacji.** Oszuści często zakładają na różnych darmowych stronach internetowych fałszywe wizytówki, podając numer telefonu do osoby biorącej udział w oszustwie. Często są to numery telefonów z rejonów lub krajów, innych niż właściwy dla siedziby firmy, której dokumentami posługuje się oszust.

WARUNKIEM NIEZBĘDNYM jest upewnienie się przed wykonaniem telefonu, że ustalony numer należy do firmy, której dokumenty zostały przedstawione.

Nota prawna:

Niniejszy materiał stanowi własność intelektualną CDS Kancelaria Brokerska i został przekazany jedynie do wewnętrznego wykorzystania. Materiał nie może być udostępniany innym podmiotom oraz powielany i rozpowszechniany bez zgody CDS Kancelaria Brokerska.

5. W przypadku, **gdy oferent kontaktuje się ze spedytorem za pomocą telefonu komórkowego, NIEZBĘDNE jest zapytanie go o numer telefonu stacjonarnego lub komórkowego do firmy w imieniu której występuje, lub której dokumentami się posługuje.** W przypadku złożenia oferty przez oszusta istnieje duże prawdopodobieństwo, że zrezygnuje on z próby przejęcia zlecenia, gdyż podanie właściwego numeru telefonu może spowodować ujawnienie jego zamiarów.

Nie należy wykluczać, że oszust poda żądany numer telefonu, jednak może to być numer do osoby biorącej udział w oszustwie.

W takim przypadku należy ustalić samodzielnie numer telefonu do firmy, której dokumentami posługuje się oferent i zweryfikować oferenta poprzez wykonanie telefon do firmy.

6. Oszuści najczęściej podszywają się pod firmy, które nie są zarejestrowane na giełdach transportowych, rzadko natomiast podszywają się pod zarejestrowanych przewoźników, gdyż próba kontaktu za pośrednictwem komunikatora (jeżeli giełda daje taką możliwość) może doprowadzić do ujawnienia oszusta.

W sytuacji, **gdy oferent powoła się na ofertę przewozu zamieszczoną na giełdzie transportowej, KONIECZNE jest sprawdzenie firmy na giełdzie** i ewentualne wykorzystanie danych tam znajdujących się, a w szczególności numerów telefonów kontaktowych, które mogą być pomocne do dalszej weryfikacji oferenta. Brak takiej firmy na giełdzie transportowej powinien wzbudzić wątpliwość co do zamiarów oferenta i doprowadzić do szczegółowej jego weryfikacji i analizy otrzymanej oferty.

7. **Oferenci często korzystają z darmowych adresów mailowych** założonych na różnych stronach i portalach internetowych, co uniemożliwia ich identyfikację. Takimi adresami mailowymi posługują się również oszuści.

W sytuacji gdy spedytor ma do czynienia z oferentem zagranicznym z krajów południowych, POWINIEN zastosować bardziej szczegółową metodę weryfikacji, np. ustalić samodzielnie numer telefonu i skontaktować się z firmą, na którą oferent się powołuje.

8. W sytuacji, gdy oszust otrzymał zlecenie przewozu, **bardzo często dochodzi do zmiany kierowcy i/lub numerów rejestracyjnych pojazdów, które zostały wcześniej podane spedytorowi.** Wynika to najprawdopodobniej z faktu, iż oszust w chwili ustalania warunków przewozu nie wie jakim konkretnym pojazdem będzie dysponował w dacie załadunku, gdyż pojazd nie został jeszcze skradziony. Numery rejestracyjne podawane przy zawieraniu umowy mogą być więc fikcyjne i spedytor już na tym etapie powinien to ocenić i w razie wątpliwości odpowiednio zareagować. Uzyskanie od oferenta informacji o zmianie pojazdu odbywa się jeszcze przez załadunkiem, zatem spedytor na tym etapie może jeszcze podjąć działania weryfikujące bez ryzyka utraty ładunku.

Nota prawna:

Niniejszy materiał stanowi własność intelektualną CDS Kancelaria Brokerska i został przekazany jedynie do wewnętrznego wykorzystania. Materiał nie może być udostępniany innym podmiotom oraz powielany i rozpowszechniany bez zgody CDS Kancelaria Brokerska.

9. Przewoźnik nie musi być właścicielem pojazdów, aby przy ich użyciu wykonywać przewozy. Jednak w sytuacji, gdy mamy do czynienia ze splotem kilku okoliczności, np. oferent dzwoni w imieniu kogoś innego, ma wiedzę o frachcie z giełdy, pochodzi z jednego z krajów bałkańskich, spedytor **POWINIEN** również zweryfikować, **czy pojazdy podane przez oferenta są zarejestrowane na firmę, której dokumentami się posługuje.**

Oszuści do zaboru towaru często wykorzystują pojazdów skradzionych w różnych krajach. Podawane przez nich numery rejestracyjne mogą więc wskazywać kod rejonu rejestracji inny niż właściwy dla siedziby wskazanej firmy lub nawet inny kraj, np. Polska.

10. W sytuacji, gdy **dane kierowcy (imię i nazwisko), otrzymany skan dokumentu tożsamości lub język, którym posługuje się kierowca będą wskazywały na inny kraj pochodzenia aniżeli firma określona w dokumentach**, którymi posługuje się oferent, **NALEŻY BEZWZGLĘDNI** sprawdzić, czy nie ma innych wątpliwości co do zamiarów oferenta.

II. „Prawdziwe” podawanie się za przewoźnika – przejęcia istniejących firm oraz „duplikowanie” firm

11. Oszuści często dokonują przejęcia legalnie działających firm transportowych (głównie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością) i w celu wzbudzenia zaufania wykonują dla spedycji kilka przewozów mniej wartościowych towarów. Przy otrzymaniu zlecenia przewozu intratnego towaru dokonują jego zaboru.

W celu wyeliminowania powyższego, niezbędnym jest należyte zweryfikowanie przewoźnika przy pierwszym kontakcie. Można tego dokonać np. poprzez sprawdzenie:

- daty przejęcia firmy w KRS – w przypadku „świeżego” przejęcia, należy koniecznie sprawdzić poniższe,
- imion i nazwisk obecnych udziałowców i członków zarządu spółki – analizowane przypadki oszustw wskazują na to, że takie osoby nosiły rosyjsko brzmiące nazwiska,
- pochodzenia udziałowcy, jeżeli przejęcia dokonała inna firma – często są to np: Rosja, Białoruś, Ukraina, ale również Cypr, Monaco oraz Liberia,
- numerów PESEL obecnych członków zarządu spółki – bardzo często reprezentanci przejętych spółek mają niski numer PESEL, np. 95xxxxxxxx lub nawet 98xxxxxxxx i pochodzenie polskie (tzw. słupy),
- powiązań obecnych członków zarządu np. na stronach: <http://www.osoby-krs.pl>, <https://rejestr.io/> oraz <https://www.imsig.pl> – często zdarza się, że osoby figurujące w KRS są członkami zarządów kilkudziesięciu spółek (tzw. słupy).

Nota prawna:

Niniejszy materiał stanowi własność intelektualną CDS Kancelaria Brokerska i został przekazany jedynie do wewnętrznego wykorzystania. Materiał nie może być udostępniany innym podmiotom oraz powielany i rozpowszechniany bez zgody CDS Kancelaria Brokerska.

Jeżeli spedytor nie dokona należytej weryfikacji przewoźnika przy pierwszym kontakcie, istnieje małe prawdopodobieństwo, że będzie go weryfikował przy kolejnych. W sytuacji, gdy tenże okaże się oszustem, kolejny – tym razem wartościowy – ładunek, którego przewóz zostanie mu zlecony na pewno zostanie utracony.

- 12. Często zdarza się, że oszust rejestruje spółkę w KRS podając nieznacznie zmodyfikowaną nazwę istniejącej spółki i adres istniejącej spółki (często uzupełniony o dodatkowy adres korespondencyjny – często w wirtualnym biurze). W swojej „działalności” oszust będzie jednak posługiwał się dokumentami istniejącej legalnej spółki (zezwoleń, licencji, polisa i inne). **Tak zarejestrowana spółka będzie miała jednak inny numer NIP niż spółka, która została „skopiowana”.****

Taka spółka, w celu wzbudzenia zaufania wykona dla spedycji kilka przewozów mniej wartościowych towarów. Przy otrzymaniu zlecenia przewozu intratnego towaru dokonują jego zaboru.

W celu wyeliminowania powyższego, niezbędnym jest należyte zweryfikowanie przewoźnika przy pierwszym kontakcie. Można tego dokonać np. poprzez sprawdzenie:

- wszystkich danych firmy w KRS, szczególnie nazwy i numerów NIP i REGON – będą się one różniły od tych, które są określone w dokumentach (polisa i licencje), którymi posługuje się oszust,
- imion i nazwisk członków zarządu spółki – w takim przypadku będą to inne osoby niż w spółce, której dokumentami posługuje się oszust,
- adresów firmy podanego w KRS i/lub w korespondencji i/lub na otrzymanych dokumentach (pisma, zlecenia, itp.) – mogą być inne, niż adres spółki, której dokumentami posługuje się oszust (np. wirtualne biuro).

Weryfikacja dokonana w powyższym zakresie powinna ujawnić różnice i zamiary oferenta oraz uniemożliwić udzielenie zlecenia takiej spółce.

Nota prawna:

Niniejszy materiał stanowi własność intelektualną CDS Kancelaria Brokerska i został przekazany jedynie do wewnętrznego wykorzystania. Materiał nie może być udostępniany innym podmiotom oraz powielany i rozpowszechniany bez zgody CDS Kancelaria Brokerska.

METODY WERYFIKACJI NOWYCH PODWYKONAWCÓW (OFERENTÓW) POD KĄTEM SKUTECZNOŚCI UJAWNIENIA OSZUSTWA

Lp.	Metoda weryfikacji	Podmiot weryfikowany	Skuteczność ujawnienia oszustwa
1.	Uzyskanie od oferenta numeru telefonu stacjonarnego (lub komórkowego) oraz nazwiska pracownika firmy, w imieniu której oferent występuje i której dokumentami się posługuje.	Oszust	Bardzo duża
2.	Wykonanie telefonu na ustalony przez siebie w Internecie lub w innych źródłach (rejestry: przedsiębiorców, VAT, wydanych licencji, giełdy transportowe, itp.) numer i dokonanie weryfikacji osoby składającej ofertę oraz potwierdzenie autentyczności oferty przewozu. Uwaga. W sieci mogą być fałszywe wizytówki – po ustaleniu numeru telefonu w Internecie należy go potwierdzić na co najmniej trzech niezależnych stronach internetowych.	Oszust	Bardzo duża
3.	Uzyskanie od oferenta dokumentów rejestracyjnych firmy oraz zezwoleń i licencji transportowych Założenie: osoba fałszywie podaje się za przewoźnika (<u>firma nie istnieje</u>) Sprawdzenie wiarygodności firmy oferenta w ogólnodostępnych europejskich lub krajowych rejestrach przedsiębiorców, VAT, wydanych licencji oraz na giełdach transportowych.	Oszust	Bardzo duża
4.	Uzyskanie od oferenta dokumentów rejestracyjnych firmy oraz zezwoleń i licencji transportowych Założenie: osoba podaje się za przewoźnika (<u>firma istnieje</u>) Sprawdzenie wiarygodności firmy oferenta w sposób określony w pkt. 3 oraz postępować zgodnie z wytycznymi zawartymi w pkt. 11 i 12. Uwaga. Niezgodności w dokumentach mogą potwierdzać kryminalne zamiary oferenta.	Oszust (przesłanka) <i>lub</i> Firma, której dokumentami posługuje się oferent	Duża Bardzo mała

Nota prawna:

Niniejszy materiał stanowi własność intelektualną CDS Kancelaria Brokerska i został przekazany jedynie do wewnętrznego wykorzystania. Materiał nie może być udostępniany innym podmiotom oraz powielany i rozpowszechniany bez zgody CDS Kancelaria Brokerska.

5.	<p>Sprawdzenie opinii o firmie oferenta na giełdach transportowych i forach internetowych.</p> <p>Uwaga. W sytuacji, gdy uzyskane informacje potwierdzą, że w przeszłości oszust podszył się pod tę firmę, może to być przesłanką świadcząca o próbie przejęcia towaru przez tego samego lub innego oszusta.</p> <p>Zalecenie. Jeżeli taki oferent nie był wnikliwie zweryfikowany należy ponownie dokonać weryfikacji według metod opisanych w pkt. 1 i 2.</p>	Oszust (przesłanka)	Duża
6.	<p>Otrzymanie od oferenta (głównie z krajów południowych) informacji o zmianie numerów rejestracyjnych pojazdów i/lub kierowcy.</p> <p>Uwaga. Taka informacja może być przesłanką świadcząca o próbie przejęcia towaru przez oszusta.</p> <p>Zalecenie. Jak w pkt. 5.</p>	Oszust (przesłanka)	Średnia
7.	<p>Stwierdzenie osób różnych narodowości (głównie z krajów południowych) biorących udział w przewozie.</p> <p>Uwaga. Taka informacja może być przesłanką świadcząca o próbie przejęcia towaru przez oszusta.</p> <p>Zalecenie. Jak w pkt. 5.</p>	Oszust (przesłanka)	Średnia
8.	<p>Otrzymanie od oferenta informacji o pojazdach zarejestrowanych w innej części kraju lub w innym kraju niż siedziba oferenta.</p> <p>Uwaga. Taka informacja może być przesłanką świadcząca o próbie przejęcia towaru przez oszusta – szczególnie, gdy oferentem jest osoba zagraniczna.</p> <p>Zalecenie. Potwierdzenie zgodności kraju i rejonu rejestracji pojazdu z adresem siedziby firmy, której dokumentami oferent się posługuje.</p>	Oszust (przesłanka)	Mała

Nota prawna:

Niniejszy materiał stanowi własność intelektualną CDS Kancelaria Brokerska i został przekazany jedynie do wewnętrznego wykorzystania. Materiał nie może być udostępniany innym podmiotom oraz powielany i rozpowszechniany bez zgody CDS Kancelaria Brokerska.

9.	Sprawdzenie zgodności danych na otrzymanych dokumentach i polisie OCP z danymi uzyskanymi w Internecie lub w innych źródłach.	Firma, której dokumentami posługuje się oferent	Bardzo mała
10.	Potwierdzenie autentyczności polisy OCP w zakładzie ubezpieczeń, który ją wystawił. Uwaga.¹⁾ W przypadku sfałszowania polisy przez oszusta, ta metoda weryfikacji może pozwolić na ujawnienie jego zamiarów.	Firma, której dokumentami posługuje się oferent Oszust ¹⁾	Bardzo mała Duża ¹⁾
11.	Wykonanie telefonu na <u>podany przez oferenta</u> numer w celu weryfikacji osoby składającej ofertę oraz potwierdzenie autentyczności oferty przewozu.	Oszust	Metoda nieskuteczna

PODSUMOWANIE

Powyższe metody nie wyczerpują wszystkich możliwości w zakresie weryfikacji podwykonawców. Pozwalają jednak na większe zrozumienie metod działania oszustów transportowych oraz na skuteczne przeciwdziałanie ich próbom wyłudzenia towarów.

Podane metody powinny być stosowane, gdy oferta przewozu wpływa od nieznannej osoby, która oferuje przewóz towaru powołując się (lub nie) na ofertę zamieszczoną przez spedytora na giełdzie transportowej. Stosowanie podanych metod jest szczególnie zalecane, gdy nieznaną osobą jest oferent posługujący się dokumentami firmy, która posiada siedzibę w krajach południowych, takich jak Rumunia, Węgry, Bułgaria i Słowacja.

Najskuteczniejszymi z nich są metody określone w pkt. 1 i 2 Metod weryfikacji, a w sytuacji, gdy firma nie istnieje, również metody określone w pkt. 3 i 4 Metod weryfikacji oraz w pkt. 11 i 12 wytycznych.

Opracował:

Jerzy Różyk

ekspert ds. prawa przewozowego,
oceny ryzyka w transporcie i ubezpieczeń transportowych

CDS Kancelaria Brokerska

Nota prawna:

Niniejszy materiał stanowi własność intelektualną CDS Kancelaria Brokerska i został przekazany jedynie do wewnętrznego wykorzystania. Materiał nie może być udostępniany innym podmiotom oraz powielany i rozpowszechniany bez zgody CDS Kancelaria Brokerska.